

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Hoitoalan työmarkkina- ja koulutusnäkymiä

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Piia Holappa ja Päivi Jämsä

17.8.2021

Uutisvirtaa

”Nykyinen koulutusmäärä ei riitä paikkaamaan edes nykyistä lääkärivajetta ja vastaamaan maltilliseenkaan lääkäreiden kysynnän kasvuun”

”Ilman mittavaa resurssien lisäämistä kotihoitoon, en näe mistä se henkilökunta tulee”

”... korona-ajan kyselyssä vain joka kymmenes nuori hoitaja uskoo jaksavansa työuran loppuun.”

”Jos tästä maksetaan leikkirahaa, tätä ei kannata tehdä”

- ” ... nykyiset rekrytointivaikeudet kertovat siitä, että työ on muuttunut jatkuvasti raskaammaksi samalla, kun työntekijät ovat menettäneet huomattavan osan aiemmasta ammatillisesta autonomiastaan. Myös suhteet esimiehiin ovat entistä useammin ristiriitaisia.”
- [Suomi pudonnut Pohjoismaiden kerkasta: 3000 lääkärin vaje uhkaa soteuudistusta ja hoitotakuun onnistumista](#) MTV Uutiset 12.8.2021
- [Hoitotyön taudinkuva: Tuplavuoroja, ylitoita ja yksi solu kiinni](#) Raahen Seutu 26.7.2021
- [Ikääntyneiden kotihoito vahvistuu Pohjois-Pohjanmaalla: Oulun yliopisto täydennyskouluttaa satoja hoitotyön ammattilaisia](#) Oulun yliopisto 6.7.2021
- [Näin hallitus aikoo korjata kotihoidon ongelmia, professori pettynyt lopputulokseen: "Paketti kuulostaa kuntiin kohdistuvalta kurikampanjalta"](#) Yle Uutiset 16.6.2021
- [Kuka hoitaisi iäkkäät?](#) Yle Uutiset 10.2.2021
- [Naisvaltaista hoitoalaa halpuutetaan korostamalla kutsumusta ja hoivaviettiä – nuorten vastaisuus voi ratkaista koko alan tulevaisuuden](#) 15.11.2020

Hoitajien ristiriitaiset työmarkkinat

- **Vaikka hoitajapulasta pyritään eroon** mitoituksia nostamalla, on riskinä, ettei ammattilaisia riitä mitoitusien täyttämiseksi
- **Vaikka koulutuspaikkoja lisättäisiin**, koulutus ei toistaiseksi ole vetänyt riittävästi valintakelpoisia hakijoita eikä valmistuneiden määrä ja sijoittuminen työmarkkinoilla ole optimaalista
- **Hoiva-ammateissa työvoiman kysynnän ja tarjonnan laki ei toimi:** Pitkäkestoisesta työvoimapulasta huolimatta hoitajien palkkataso ei jousa hoitajien kysynnän mukaan, toisin kuin esimerkiksi lääkärien työmarkkinoilla.

Henkilöstömitoituksen vaikutus

- Vuonna 2021 mitoitus 0,55 hoitajaa, vuoden 2022 alusta 0,6 hoitajaa ja 1.4.2023 alkaen **0,7 hoitajaa asiakasta kohti**
- Marraskuussa 2020 THL:n Henkilöstömitoituskyselyyn vastasi 57 julkista ja 71 yksityistä ympärivuorokautisen hoidon yksikköä Pohjois-Pohjanmaalta
 - 18 yksikköä eli 14 % vastanneista alitti 0,55 mitoituksen.
 - 8 yksikköä alitti 0,5 mitoituksen.
 - 22 yksikköä eli 17% vastanneista ylitti 0,7 mitoituksen.
 - Keskimääräinen mitoitus oli 0,62.

Henkilöstön tarve ikäihmisten ympärivuorokautisissa yksiköissä

- Lakimuutoksen jälkeen lisätty erityisesti **hoiva-avustajien ja tukipalvelujen henkilöstöä**
→ muita kuin hoivatehtäviä siirretty pois lähihoitajilta ja sairaanhoitajilta
→ mitoitus täyttyy tällä hetkellä, ja lähi- ja sairaanhoitajien määrä on pysynyt v. 2018 tasolla.
- **Lisätarve jatkossa koskee erityisesti lähihoitajia, joita on 74 % työntekijöistä.**
- Toiseksi eniten tarvitaan **sairaanhoitajia (9 %)**.
- Lisätarve realisoituu viimeistään 0,7 mitoituksen tullessa voimaan 1.4.2023.
Lakiuudistuksessa arvioitiin lisästarpeeksi 4000 hoitotyön ammattilaista koko Suomessa.
- Pohjois-Pohjanmaalla vuoden 2021 aikana 54 yksikköä (**42%**) joutuu palkkaamaan lisätyövoimaa päästäkseen 0,6 mitoitukseen vuoden 2022 alusta (0,6 mitoituksen alittaneet)
- Vuonna 2022 106 yksikköä (**83%**) tarvitsee lisätyövoimaa 0,7 mitoitukseen päästäkseen (0,7 mitoituksen alittaneet)

Tarve Pohjois-Pohjanmaalla

- Pohjois-Pohjanmaalla hoitajien lisästarve on 16 % eli **290** henkilöä
- Luvussa huomioitu vain hoitajamitoitus vuonna 2018 ja lisästarve 0,7 mitoitukseen
- THL:n oletuksen mukaan tarve kasvaa edelleen

Kartta 1. Tarvittava lisähenkilöstö maakunnittain (ilman sijaistarvetta) verrattuna nykyiseen henkilöstömäärään iäkkäiden ympärivuorokautisissa yksiköissä

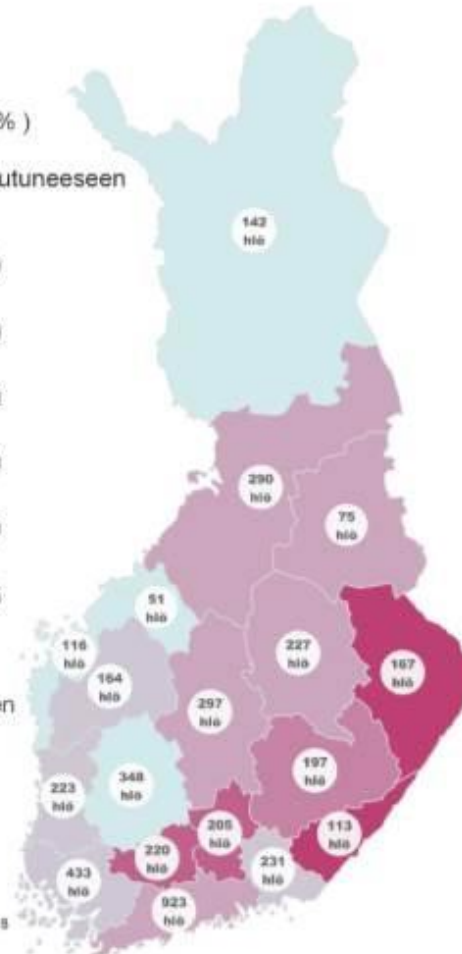
Vuoden 2018 hoitajamitoitus verrattuna 0,7 hoitajamitoitukseen
Hoitajien lisästarve (%/ikm) ympärivuorokautisessa hoidossa

Hoitajien määrän lisästarve (%)
jos hoitajamitoitus on 0,7
verrattuna vuoden 2018 toteutuneeseen
hoitajamitoitukseen

Koko maan lisästarve on
n. 4 400 henkilöä (16,3%)
vuoden 2018 hoitajamitoitukseen
verrattuna.
Ahvenanmaa ei ole mukana
luvuissa.

Tilastolähde:
THL:n Vamhuspalvelujen tila-kyselyaineisto 2018
Karttapohjat:
Tilastokeskuksen rajapintapalvelut (maakunnat 2019)

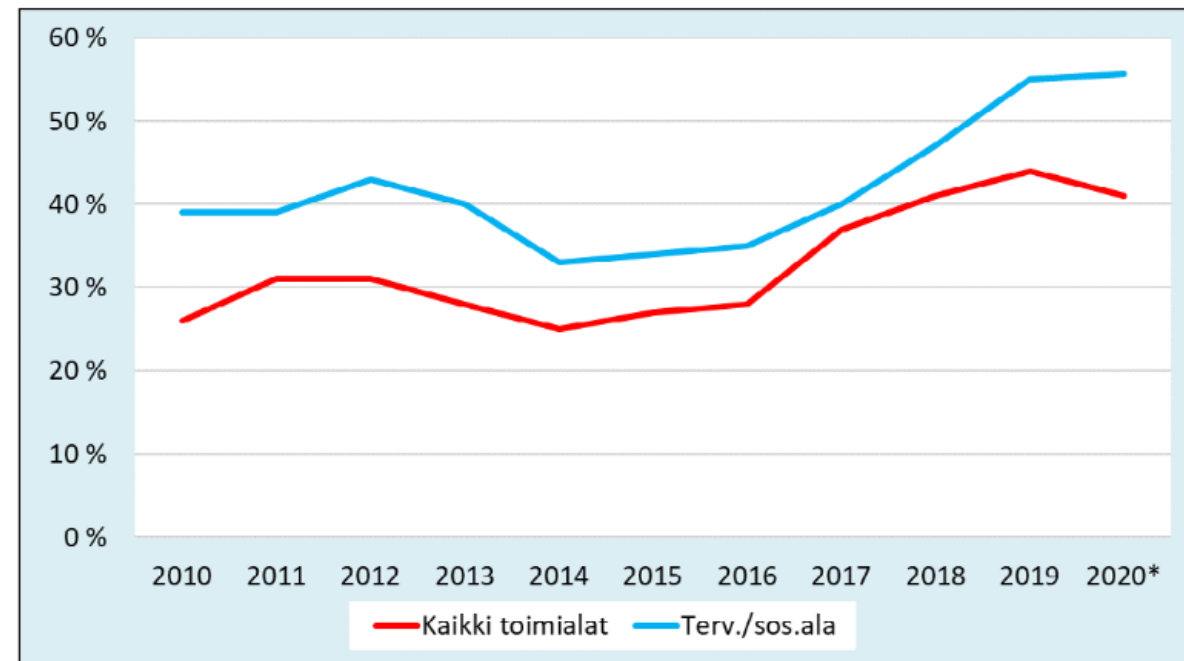
Kotihoidon uudistuksen vaikutus

- Jos kotihoidon uudistus menee läpi, lähihoitajien kysyntä kasvaa myös kotihoidon piirissä
 - Laissa esitetään, että kotihoidon palveluja tarjotaan jatkossa myös öisin, ja arvioidaan, että lisätarve olisi **654 henkilötyövuotta** lähihoitajan vuosikustannuksella koko Suomessa
 - Välittömään asiakastyöhön osallistuvilla työntekijöillä tulisi jatkossa olla **vähintään hoiva-avustajan** koulutus
 - Tavoitteena, ettei kotiavustajan ja hoitoapulaisen nimikkeillä enää palkata uusia työntekijöitä. Siirtymäsäännös turvaa aiemmin palkattujen tilanteen, jos laki tulee voimaan.
 - Läpi mennessään laki tulisi voimaan 1.1.2023.

Työvoiman saatavuusongelmat kasvavat vauhdilla

- Työvoimapulaa on ollut pitkään, mutta se syvenee huomattavan nopeasti.
- Vuonna 2019 sote-alalla **jäi palkkaamatta lähes 25 000** työntekijää saatavuusongelmien vuoksi (Peltonen 2020).

Kuvio 14. Työvoimaa hakeneista toimipaikoista rekrytointiongelmia kokeneiden osuus

Lähde: Tilastokeskus, toimipaikkahaastattelut, otostutkimus. * keskiarvo 1., 2., ja 3. vuosineljännes. (Koonnut Mika Tuomaala).

Työvoiman saatavuusongelmat kasvavat vauhdilla

Taulukko 10. Eläköityvien määrät kunta-alalla vuosiin 2024 ja 2029 mennessä tietyissä sote-ammateissa

Ammatti	v. 2024	v. 2029
Lähihoitajat	9 283	18 424
Sairaanhoitajat	6 131	12 579
Sairaala- ja laitosapulaiset	4 337	8 183
Sosiaalialan ohjaajat	2 196	4 689
Erikoislääkärit	508	1 097
Terveydenhoitajat	1 174	2 096
Sosiaalityöntekijät ym.	867	1 755
Yleislääkärit	503	1 009
Fysioterapeutit ym.	570	1 163
Osastonhoitajat	1 071	1 913
Bioanalyytikot (terveydenhuolto)	755	1 311
Henkilökohtaiset avustajat	652	1 271
Yhteensä	28 047	55 490

Lähde: Sohlman 4.2.2020, Keva. /112

Kunta-alalla eläköityy 28 000 sote-ammattilaista seuraavan 3 vuoden aikana, heistä yli puolet lähi- ja sairaanhoitajia.

Taulukko 7. Ammattiryhmät, joista arvioidaan olevan eniten pulaa hakijoista Suomessa seuraavan puolen vuoden aikana

1. Sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja
2. Sosiaalityön erityisasiantuntijat
3. Kuulontutkijat ja puheterapeutit
4. Yleislääkärit
5. Lastentarhanopettajat
6. Lähihoitajat
7. Ylilääkärit ja erikoislääkärit
8. Psykologit
9. Erityisopettajat
10. Hammaslääkärit
11. Bioanalyytikot (terveydenhuolto)
12. Kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta)
13. Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät
14. Sovellusohjelmoijat
15. Sovellussuunnittelijat

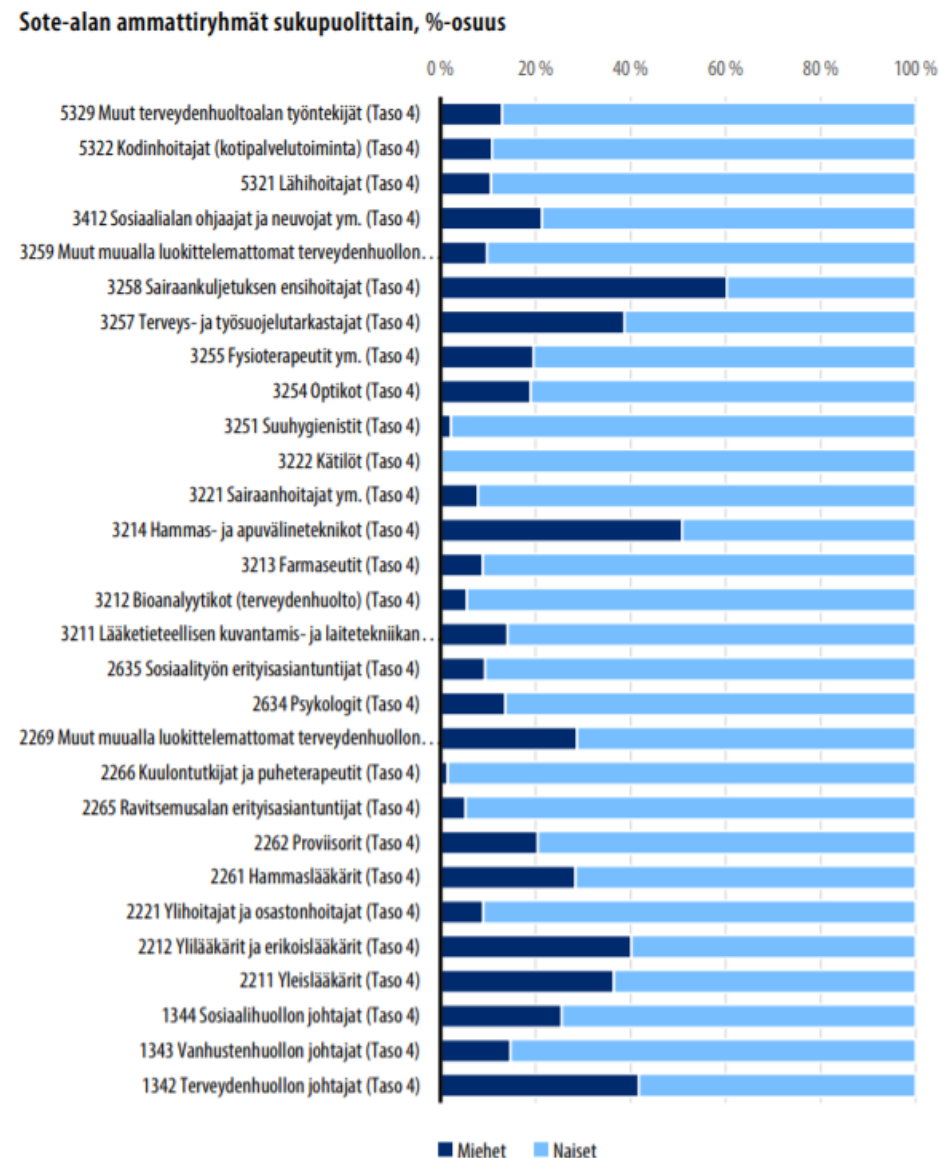
Lähde: Ammattibarometri II/2020. /112

Pahimmasta työvoimapulasta kärsivistä 15 ammatista 11 on sote- ja opetusalojen ammatteja.

Sote-alojen työllisten sukupuolijakauma

- Ainoastaan sairaankuljetuksen ensihoitajissa miehiä on enemmän kuin naisia.
- Lähihoitajista n. 10 % miehiä, sairaanhoitajista ja terveydenhoitajista n. 7 %.

Kuvio 7. Sote-alan ammattiryhmät sukupuolen mukaan, prosenttiosuudet vuonna 2018

Lähde: Tilastokeskus, Työlliset ammattiryhmän (AML 2010, tasot 1–5), ammattiaseman, sukupuolen ja vuoden mukaan.

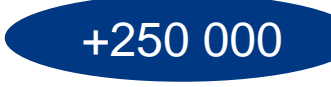
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

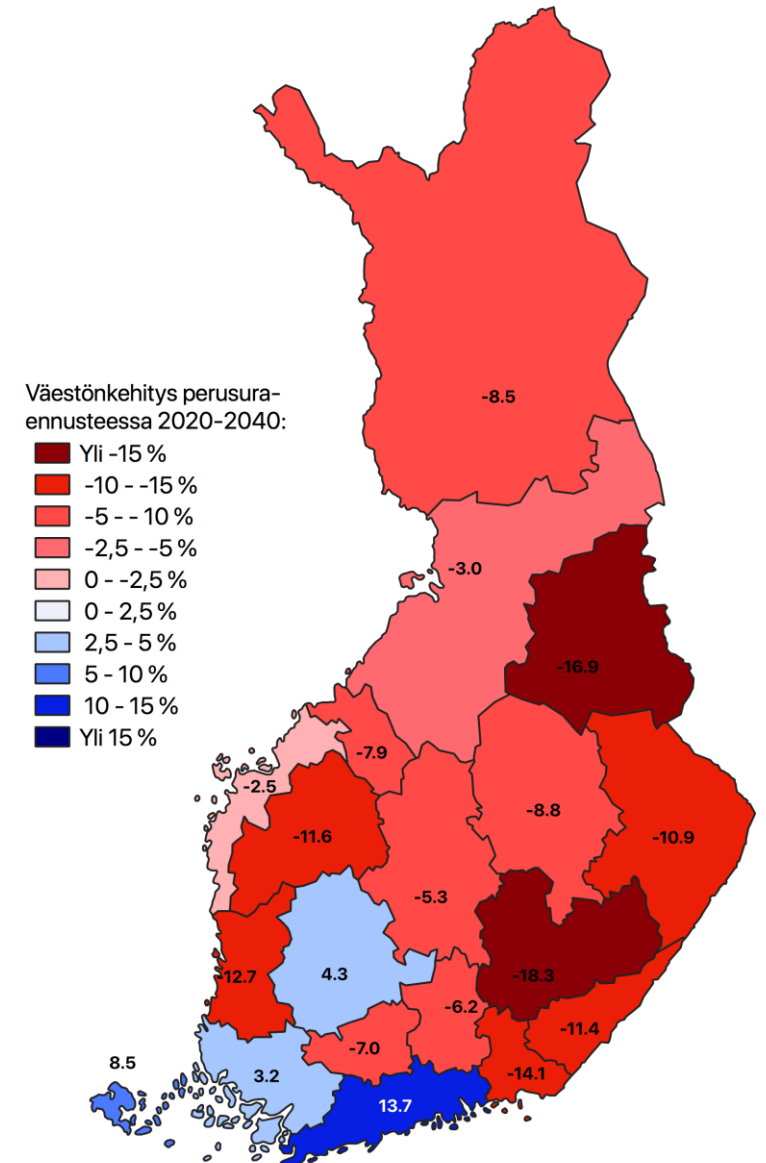
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Väestöennuste 2040 - väestörakenne

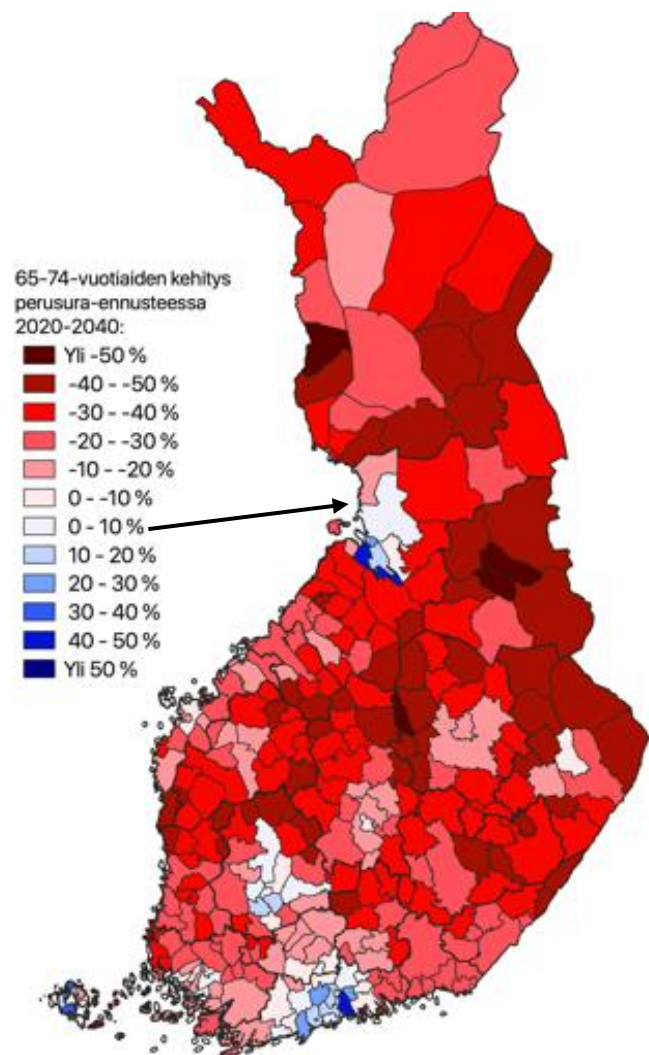
- Perusuraennusteen mukaan Suomessa vuosien 2020-2040 aikana
 - alle 15-vuotiaiden määrä vähenee 124 000 henkilöllä
 - 15-64-vuotiaiden määrä vähenee 91 000 henkilöllä
 - yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa 250 000 henkilöllä
- Yli 75-vuotiaiden määrän kasvu, syntyvyyden lasku, kotimaista kieltä puhuvien määrän väheneminen sekä vieraskielisten määrän kasvu samanaikaisesti mullistavat **koko maan alue-, väestö- ja palvelurakenteen.**

Väestöennuste 2040

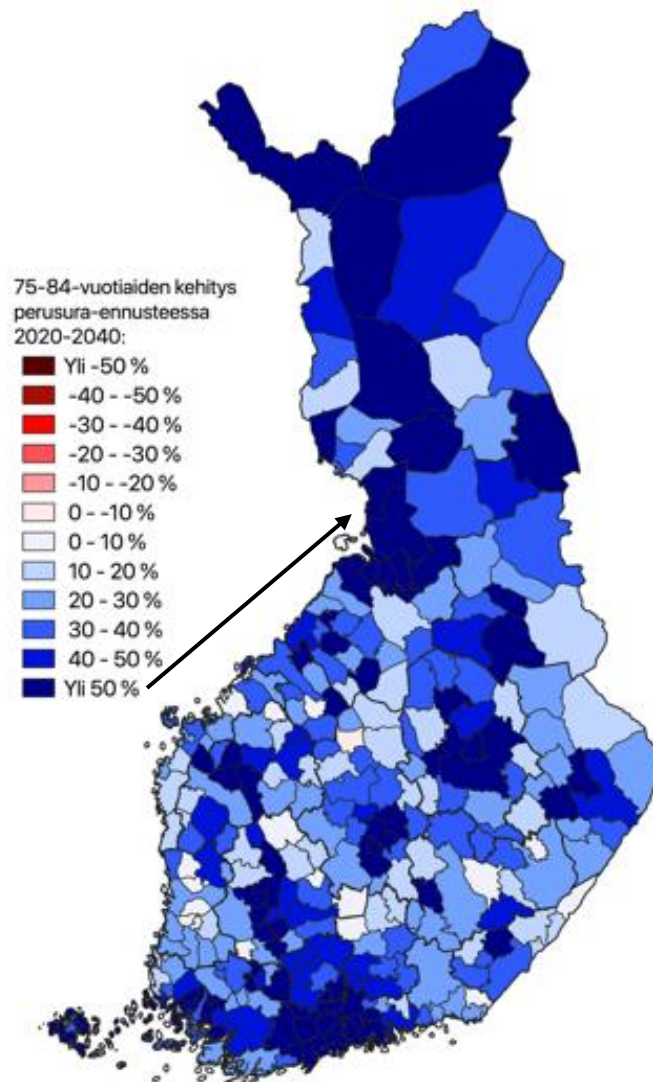
- **Väestö hajautuu** aiempaa laajemmalle maantieteelliselle alueelle.
- **Kaupungistuminen** jatkuu, mutta suuntautuu enemmän suurten kaupunkien **kehysalueille** ja kaupunkien läheisille maaseuduille.
- **Suurten kaupunkiseutujen** merkitys korostuu silti, koska yhä suurempi osa työikäisistä asuu suurilla kaupunkiseuduilla.
- **Pohjois-Pohjanmaalla** perusuraennusteen mukainen väestönmuutos ajanjaksolla 2020-2040 on **-3,0 %**.

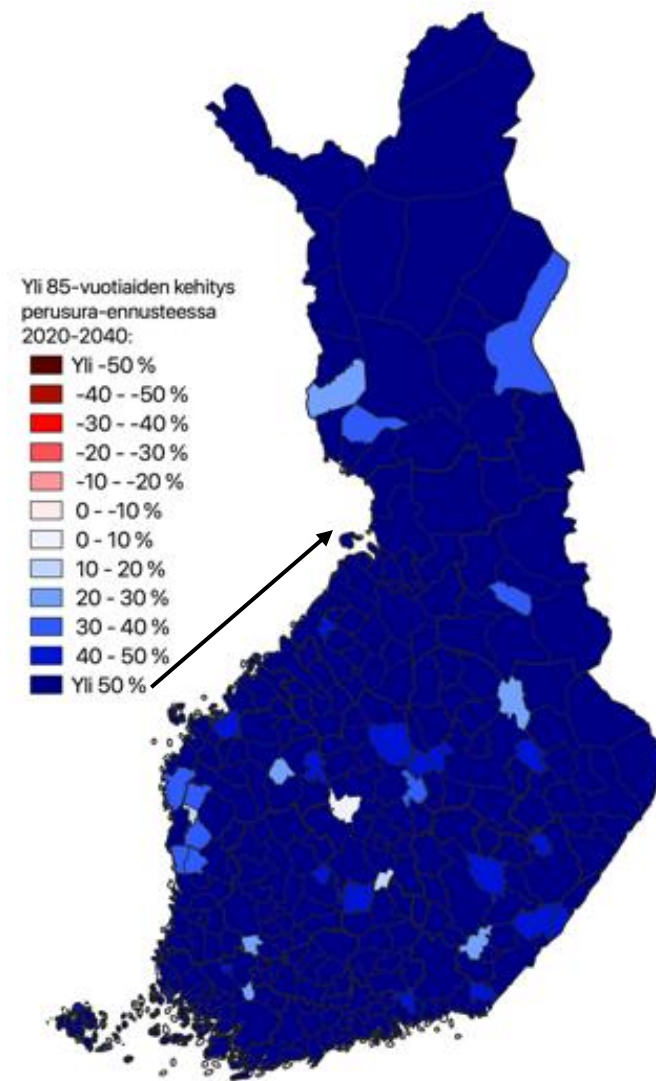
65-74-vuotiaiden määrän kehitys:

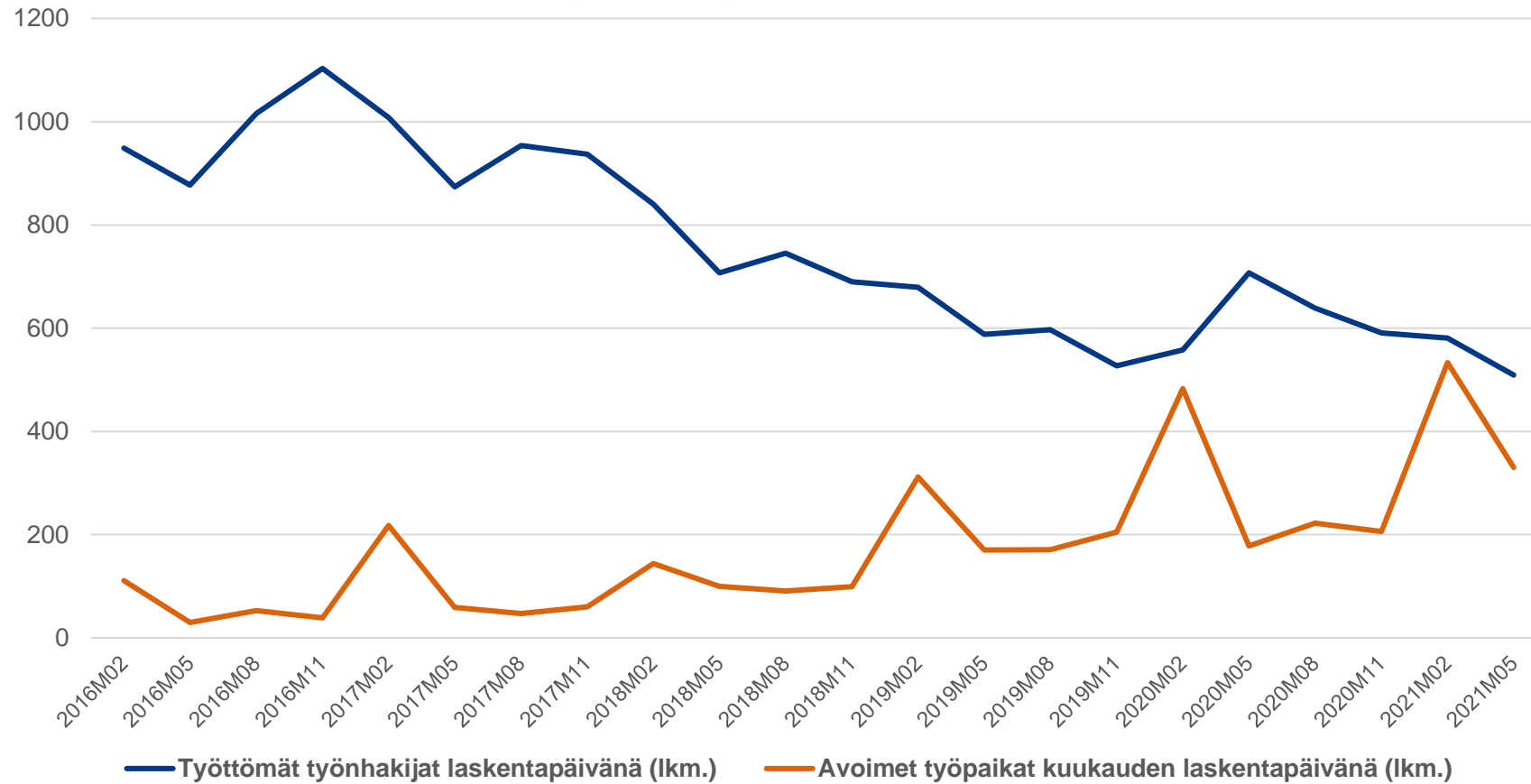
75-84-vuotiaiden määrän kehitys:

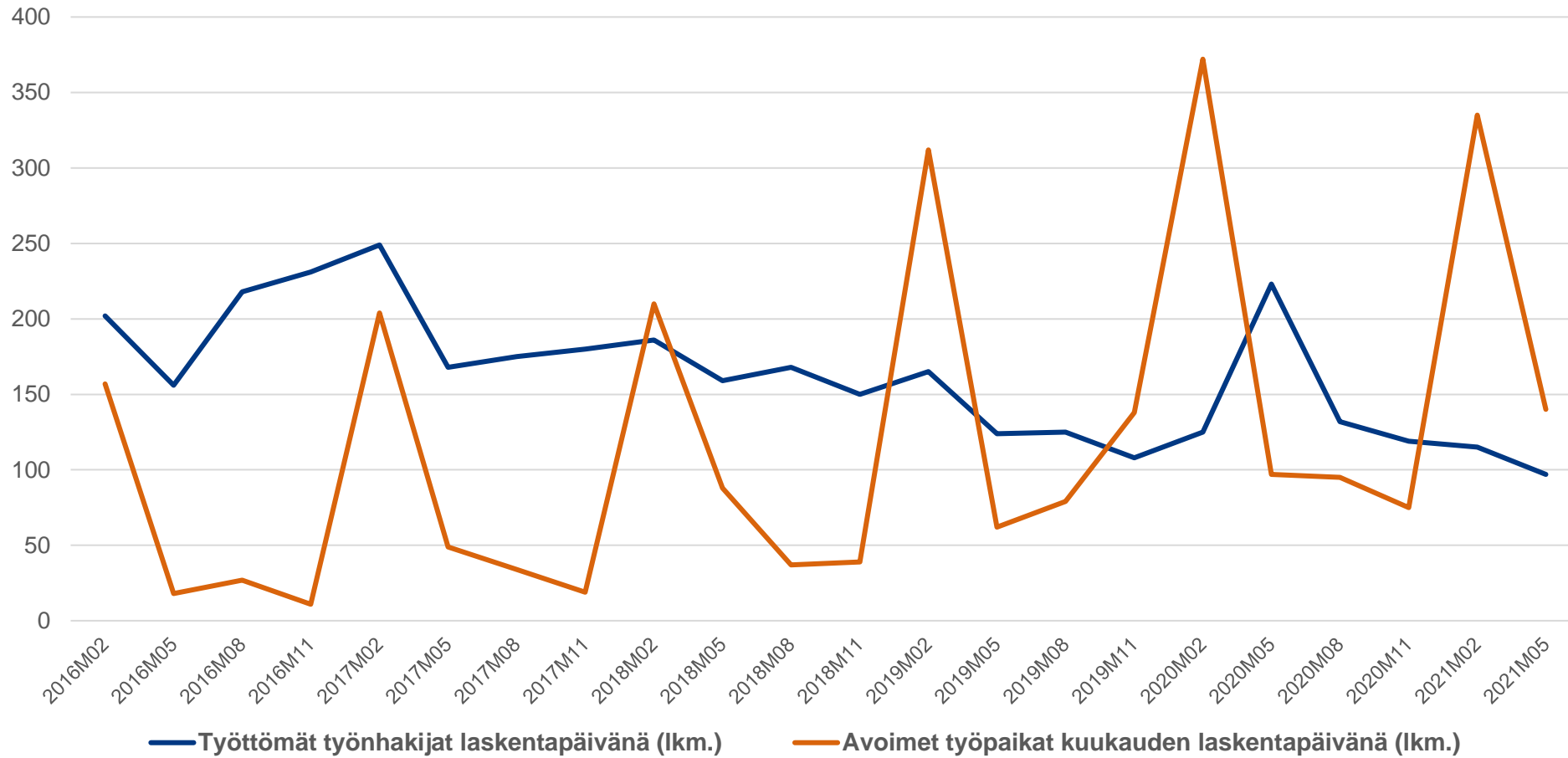
yli 85-vuotiaiden määrän kehitys:

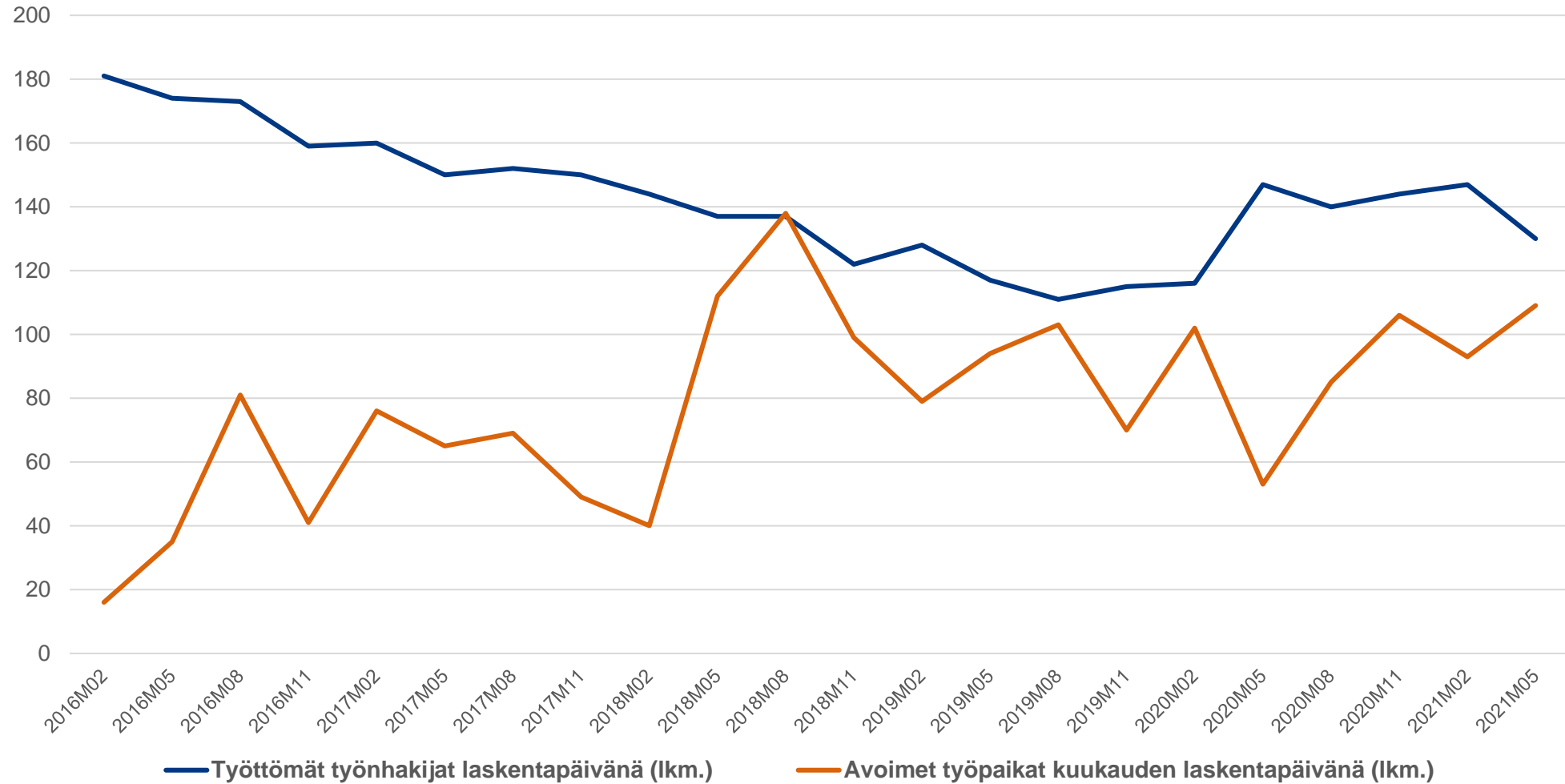
Lähihoitajat: Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat, Pohjois-Pohjanmaa 2/2016-5/2021

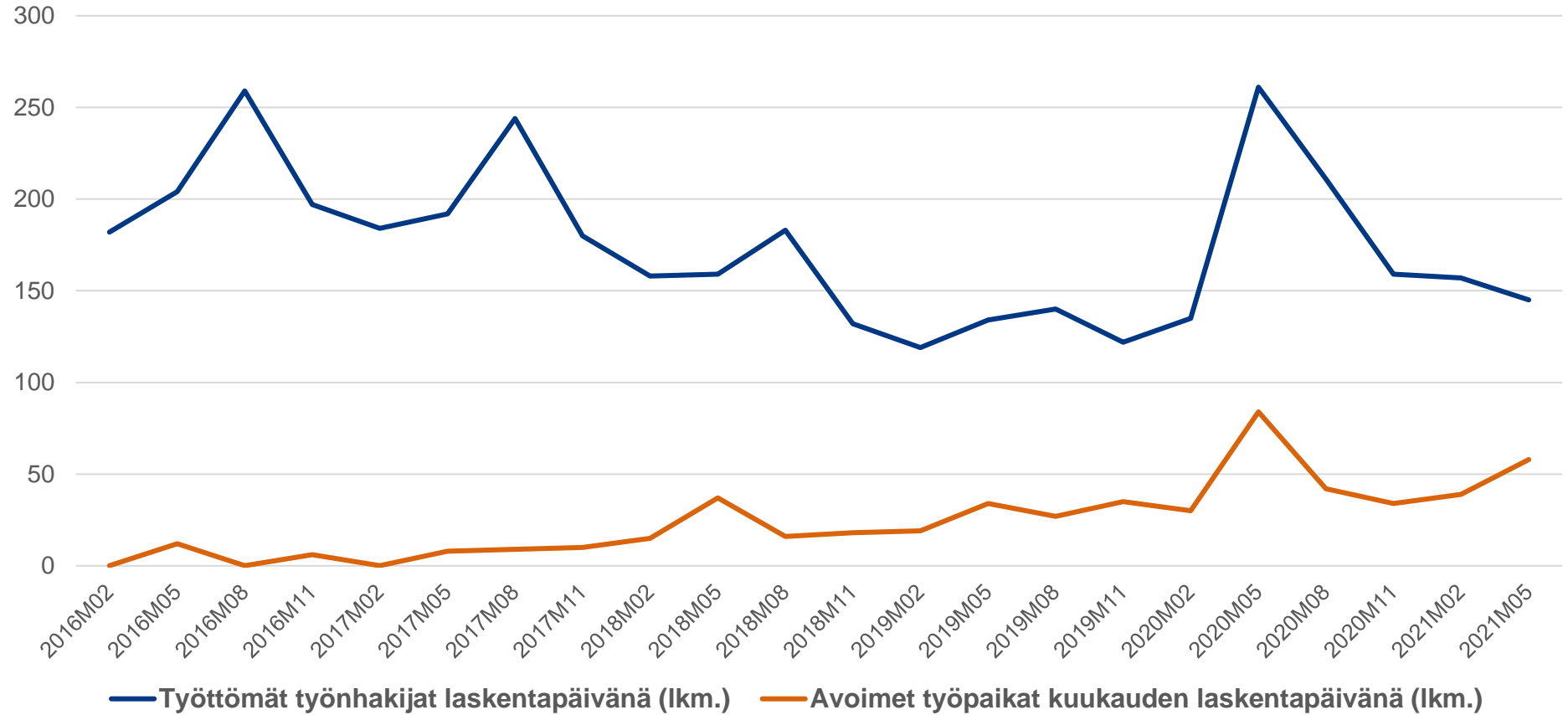
Sairaanhoitajat: työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat, Pohjois-Pohjanmaa 2/2016-5/2021

Kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta): Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat, Pohjois-Pohjanmaa 2/2016-5/2021

Koulunkäyntiavustajat: Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat, Pohjois-Pohjanmaa 2/2016-5/2021

Työttömät työnhakijat eräissä sotealan ammattiryhmissä työttömyyden keston mukaan, Pohjois-Pohjanmaa (10.8.2021)

Ammatti- luokitus	Ammattiryhmän nimi	- 3kk	3 - 6 kk	6kk -	Yhteensä	Yli 6kk osuus
3221	Sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja	45	7	63	115	55 %
3412	Sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat ym.	101	34	121	256	47 %
5311	Lastenhoitotyöntekijät	184	39	180	403	45 %
5312	Koulunkäyntiavustajat	165	13	81	259	31 %
5321	Lähihoitajat	262	71	273	606	45 %
5322	Kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta)	27	14	92	133	69 %

Työttömät työnhakijat eräissä sotealan ammattiryhmissä ikäryhmittäin, Pohjois-Pohjanmaa (10.8.2021)

Ammatti-luokitus	Ammattiryhmän nimi	Työttömiä työnhakijoita	-25v osuus	25-49v osuus	50v- osuus
3221	Sairaanhoidaja ja terveydenhoitaja	115	3 %	58 %	39 %
3412	Sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat ym.	256	7 %	66 %	27 %
5311	Lastenhoitotyöntekijät	403	6 %	54 %	40 %
5312	Koulunkäyntiavustajat	259	4 %	56 %	40 %
5321	Lähihoitajat	606	15 %	57 %	29 %
5322	Kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta)	133	5 %	48 %	47 %

Ko. ammattiryhmien yli 6 kk työttömänä olleissa oli suhteellisesti eniten 25-49-vuotiaita.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon hakijamäärät, koko Suomi, v. 2020

	Aloituspaikat	Ensisijaiset hakijat	Kaikki hakijat	Valitut	Paikan vastaanottaneet
☐ Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	5 401	4 638	8 655	4 485	3 906
☐ Sosiaali- ja terveysala (alojen yhteiset ohjelmat)	5 401	4 638	8 655	4 485	3 906
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	5 401	4 638	8 655	4 485	3 906
Yhteensä	5 401	4 638	8 655	4 485	3 906

52 % hakijoista valittiin.
87 % valituista vastaanotti opiskelupaikan.
72 % aloituspaikoista saatiin täytettyä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon hakijamäärät, Pohjois-Pohjanmaa, v. 2020

☐ Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	616	654	1 116	624	534
☐ Sosiaali- ja terveysala (alojen yhteiset ohjelmat)	447	504	855	462	408
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	447	504	855	462	408

54 % hakijoista valittiin.
88 % valituista vastaanotti opiskelupaikan.
90 % aloituspaikoista saatiin täytettyä.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikoulutuksesta valmistuneet, Pohjois-Pohjanmaa, v. 2019

Koulutusala	Ammatillinen perustutkinto	Ammattitutkinto	Erikoisammattitutkinto
Hoitotyö	681	0	30
Lastenhoito ja nuorisotyö	117	63	0
Sosiaalityö ja -ohjaus	0	21	0
Vanhus- ja vammaistyö	0	0	1-4
Kuntoutus	0	45	6
Yhteensä	798	129	-

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon hakeneet v. 2018-2021, Pohjois-Pohjanmaa

Sos ja terv alan pt- Pohjois-Pohjanmaa	Aloituspajat	Ensisijaiset hakijat	Kaikki hakijat	Valitut	Paikan vastaanottaneet	Täyttämättä jääneet paikat	Valitsematta jääneet ensisijaiset hakijat	Aloituspajkojen täyttöaste
v. 2018	454	573	1 104	501	402	52	72	89 %
v. 2019	461	498	900	405	360	101	93	78 %
v. 2020	447	504	855	462	408	39	42	91 %
v. 2021	457	537	975	432	387	70	105	85 %

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta valmistuneet v. 2018-2020, Pohjois-Pohjanmaa

Tutkinnon suorittaneet, Pohjois-Pohjanmaa	v. 2018	v. 2019	v. 2020	yht. v. 2018-2020
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto yhteensä	738	606	570	1 914
Asiakaspalvelun ja tietohallinnan osaamisala	27	24		51
Ensihoidon osaamisala	24	12	12	48
Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala		15	72	87
Kuntoutuksen osaamisala	24	21	12	57
Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisala	150	102	48	300
Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala		39	36	75
Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala	99	87	78	264
Perustason ensihoidon osaamisala			21	21
Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala	228	174	201	603
Suun terveydenhoidon osaamisala	15	15	18	48
Suunhoidon osaamisala			12	12
Tieto puuttuu	15	21		36
Vammaistyön osaamisala	69	42	39	150
Vanhustyön osaamisala	84	54	18	156
<i>Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala + vanhustyön osaamisala yhteensä</i>	<i>84</i>	<i>69</i>	<i>90</i>	<i>243</i>

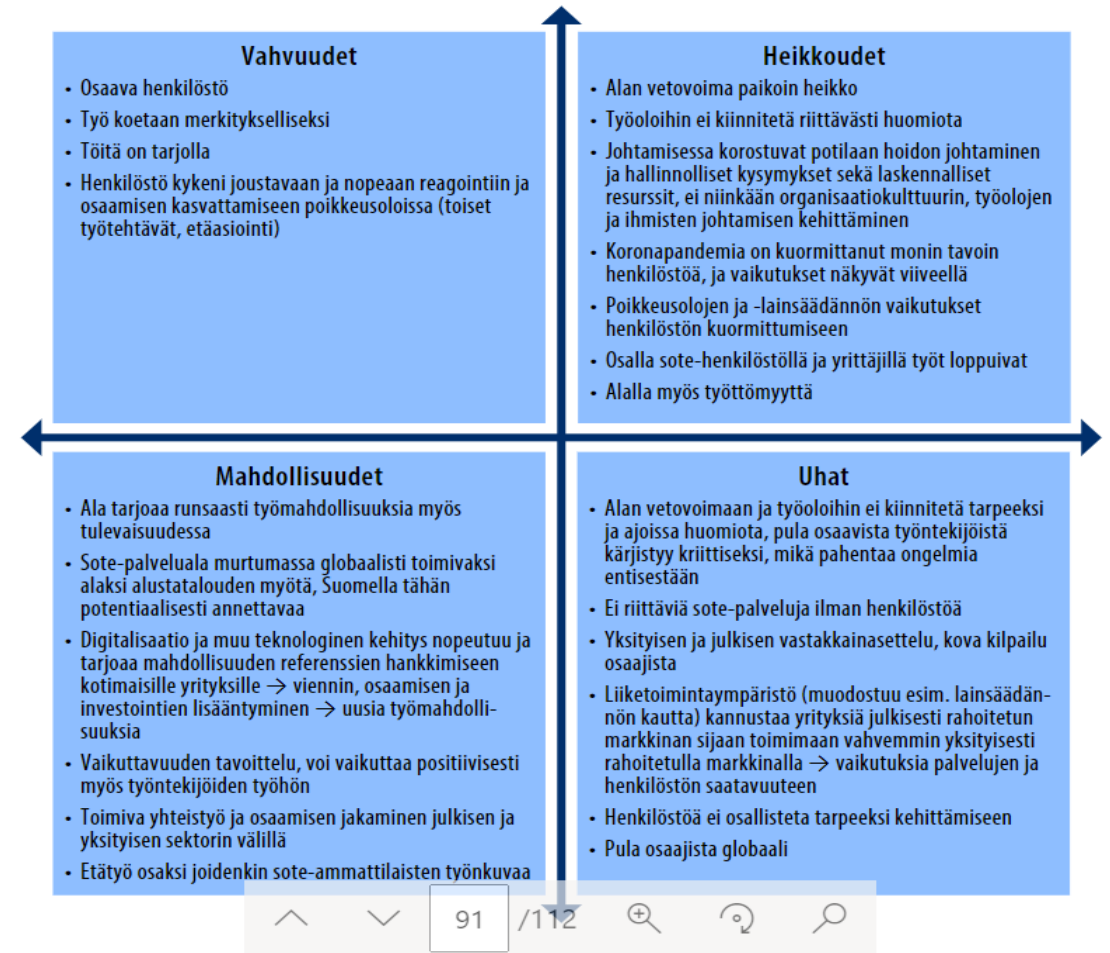
Sote-alan työlliset, Pohjois-Pohjanmaa v. 2018

Ammattiryhmä	Työllisiä Pohjois-Pohjanmaalla v. 2018	Terveyspalvelut-toimialalla työskentelevien osuus ammattiryhmästä	Sosiaalipalvelut-toimialalla työskentelevien osuus ammattiryhmästä	Muilla toimialoilla työskentelevien osuus ammattiryhmästä
07.1 Perus- ja lähihoitajat	3 768	69 %	5 %	26 %
07.2 Sairaanhoidajat ja muut terveydenhuollon asiantuntijat	8 805	81 %	10 %	9 %
07.3 Lääkärit ja muut terveydenhuollon asiantuntijat	2 472	85 %	0 %	15 %
07.4 Sosiaalialan työntekijät ja ohjaajat	15 318	2 %	75 %	23 %
07.5 Sosiaalialan erityisasiantuntijat	855	20 %	58 %	22 %
07.6 Sosiaali- ja terveydenhuollon johtajat	504	21 %	70 %	9 %

Uudet osaamisvaatimukset koskevat kaikkia kohtaannon osapuolia

- Opiskelijoiden ja valmistuneiden valmiudet
- Työttömien työnhakijoiden osaamisen ajantasaisuus ja polun räätälöinti työkyvyn mukaan
- Johtamis- ja markkinointitaidot → veto- ja pitovoima
- Organisaatioiden valmiudet
 - Työnkuvien räätälöinti
 - Uusien osaajien **sisäänajo**
 - Työssä kouluttautuminen
- Koulutuksen tarjoajat ja työllisyydenhoidon ammattilaiset
 - Opiskelijoiden, työnhakijoiden ja työnantajien **rinnalla kulkeminen** → **asiakkaiden tunteminen**
 - Tarjonta ja palvelut räätälöitävä vastaamaan **todellisia ja ennakoituja tarpeita organisaatioissa**

Kuvio 29. SWOT-analyysi työvoiman ja henkilöstön saatavuuden kannalta tarkasteltuna

Vaasassa työvoimakoulutus rekrytointilupauksella hoitoalalle palaaville (Yle 9.8.2021)

- ”Tavoitteena on tukea ja mahdollistaa **pitkään hoitoalalta poissa olleiden** koulutettujen henkilöiden paluu työelämään.”
- ”Koulutus järjestetään **yhteistyönä** Vaasan kaupungin, Vamian, TE-toimiston ja ELY-keskuksen kanssa.”
- ”Opiskelujakso kestää yhdeksän viikkoa, ja toteutetaan **työvoimakoulutuksena**. Tämän jälkeen koulutukseen valittavalla on opiskelujakson päätyttyä **palkkatuettu työsuhde** Vaasan kaupungin palveluksessa.”
- <https://yle.fi/uutiset/3-12052447>

Kiitos!

Päivi Jämsä ja Piia Holappa
Tiedolla kohtaantoa (ESR)
paivi.jamsa@ely-keskus.fi
piia.holappa@ely-keskus.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020